

Auteur: Susan van der Linden

Op welke wijze kunt u problemen met de tweetekensklanken eu/ui/ou aanpakken? In dit artikel bieden we u een stappenplan aan en vier praktische werkbladen.

Aan het eind van kern 6 van *Veilig leren lezen* hebben de kinderen alle letters geleerd. Toch kunnen vooral de tweetekensklanken nog enige tijd tweërlei problemen opleveren: kinderen kunnen moeite hebben met het *juist verklanken* van de lettertekens (een leesprobleem) of met het *juist schrijven* ervan (een spellingprobleem).

Juist verklanken

Hoe leren kinderen de letters op de juiste manier verklanken? Dat doen ze door de specifieke letter uit een structureerwoord als beeld te onthouden en er de juiste klank aan te koppelen. Denkend aan het woord, produceren ze de juiste klank. Door veel en vaak te oefenen, leren ze welke klank bij welk letterteken hoort.

Juist schrijven

De lettertekens juist schrijven is voor kinderen moeilijker dan de letters juist verklanken. Het verschil komt onder meer doordat tijdens het lezen de volgorde van de lettertekens al gegeven is. De kinderen hoeven 'slechts' de bijbehorende klank te produceren. Bij het schrijven moeten de kinderen de klank omzetten in lettertekens. Ze moeten zich dan de juiste tekens herinneren. En in het geval van tweetekens-

klanken moeten ze de tekens ook nog eens in de juiste volgorde plaatsen. Met name dat laatste levert problemen op.

Woorden met tweetekensklanken

De term 'tweetekensklanken' verwijst naar letters die uit twee tekens bestaan. Wanneer kinderen woorden met tweetekensklanken schrijven, kunnen ze zich vergeten in de volgorde van de tekens. Doet dit probleem zich vaker voor, of vooral langduriger, dan moet u actie ondernemen.

In *Veilig leren lezen* komen de volgende structureerwoorden met tweetekensklank voor:

- ui: huis, buik, uil, duif
- eu: neus, reus
- ei: geit, ei
- ou: hout
- au: pauw
- oe: poes
- ie: riem

Wandplaten laten hangen

Misschien hebt u de wandplaten al opgeruimd. Toch adviseren we u om de wandplaten van 'reus', 'hout', en 'uil' met de bijbehorende woorden in de klas op te hangen. Kinderen hebben er steun aan. Door het woord in klanken te verdelen, koppelen ze de klank aan de letter die erbij hoort.

Indicatie van problemen

Het is geen ramp als een kind bij de kern waarin een woord voor het eerst wordt aangeboden, de volgorde van de lettertekens omkeert. Maar na een aantal keren moet het letterbeeld wél goed aanwezig zijn. Het fonemendictee in kern 6 maakt duidelijk welke kinderen deze specifieke letters fout weergeven. Ook

de dictees in kern 7 en 8 geven een indicatie van eventuele problemen.

Stap voor stap oplossen

In het artikel *Letterkennis, aanpak ie/ei-probleem* wordt aandacht besteed aan het oplossen van het ie/ei-probleem. Een omkering bij die letters wordt veroorzaakt doordat 'ie' en 'ei' erg veel op elkaar lijken. Dat is een ander probleem dan het probleem dat we nu aan de orde stellen.

Ook laten we de grafemen 'au' en 'ou' als spellingprobleem buiten beschouwing. Deze grafemen hebben beide dezelfde klank. Het juist kiezen van 'au' of 'ou' komt pas in groep 4 aan de orde.

Waar we nu aandacht aan besteden, is het verschijnsel dat kinderen bij de tweetekenklanken eu/ui/ou de samenstellende tekens in een verkeerde volgorde opschrijven. Bij het oplossen van dit spellingprobleem kunt u gebruikmaken van het volgende stappenplan.

Stap 1

Woorden bouwen

U kunt de tweetekenklanken in de letterdoos afdekken met een fiche. U vertelt de kinderen dat ze voortaan die 'letters' (de tweetekenklanken) moeten maken met losse kaartjes van de klinkers. Met behulp van de letterdoos en de structureerstrook geeft u de volgende oefening: u toont de structureerstrook met het woord 'huis'. De kinderen leggen het woord op de eerste regel van de letterdoos. De letter 'ui' wordt samengesteld met de kaartjes 'u' en 'i'. Daarna toont u de strook met het woord 'reus'. Ook nu leggen de kinderen het betreffende woord. Op deze manier laat u de volgende woorden leggen: huis, reus, hout, neus, uil.

Als alle vijf woorden zijn gelegd, vergelijken de kinderen hun woord met het woord op de opnieuw getoonde structureerstrook. Vervolgens leggen ze achter elk woord nog een rijmwoord.

Stap 2

Woorden schrijven

Op *werkbld 1* staan zes woorden. De kinderen stemmen op een klein wit kaartje de letter 'eu', op een tweede kaartje de letter 'ui' en op een derde kaartje de letter 'ou'. Daarna leggen ze de kaartjes omgekeerd (letters naar beneden) op de plaatjes. Vervolgens schrijven ze het bijbehorende woord op. Na het schrijven van een woord draaien de kinderen het

kaartje met de letter om. Ze vergelijken hun geschreven letter met de gedrukte letter. Daarna draaien ze het letterkaartje weer terug en schrijven de letter van het volgende woord op.

Stap 3

Letterbeeld inprenten

Eerst leggen kinderen boven aan *werkbld 2* de letterkaartjes van stap 2 met de letter naar beneden bij het bijbehorende structureerwoord. Bij het maken van het werkblad kunnen ze de letterkaartjes als 'hulpkaartjes' gebruiken. Telkens als ze een letter opschrijven, kunnen ze even op de achterkant van het letterkaartje kijken (spieken) of ze de letter goed schrijven. Maar ze hoeven het niet te doen. Het is de bedoeling dat de kinderen, door vaak de lettercombinatie te moeten zoeken, een hekel krijgen aan het omkeren van de letterkaartjes. Ze stimuleren zichzelf daardoor om de juiste volgorde te onthouden. In een volgende stap zal het 'spieken' niet meer mogelijk zijn. Op *werkbld 2* staan de volgende woorden getekend: deuk, muis, touw, luik, kous, peuk, zout, duik, jeuk, fout, buis, mouw, neus, kuif, bouw.

Stap 4

Oefenen, oefenen, oefenen

Op *werkbld 3* staan woorden waarin kinderen de ontbrekende letters moeten schrijven. De kinderen starten hiermee in de bovenste drie rijtjes. Vertel dat ze telkens de volledige letter moeten opschrijven. Dus niet eerst overal een 'u' vooraan schrijven en vervolgens overal een 'i' erachter. Ze schrijven telkens een 'u' en een 'i'. Een 'o' en een 'u'. Of een 'e' en een 'u'. Er ontstaan dan drie rijtjes met woorden. Vervolgens gaan de kinderen de woorden uit de bovenste helft van het werkblad 'verhuizen' naar de juiste plek in het onderste gedeelte van het werkblad. Dat doen ze door het eerste woord in het tweede gedeelte te zoeken in de bovenste rijtjes. Dat woord moet ook in de onderste rijtjes verschijnen, door dezelfde middelste letter in het woord te schrijven. Elk woord dat op deze manier verhuisd is, krijgt een kruisje in het vakje. Het eerste woord dat gezocht moet worden is: d..k; dat wordt 'deuk'. Het kind zet een kruisje voor het woord 'deuk' en schrijft de letter 'eu' in het woord 'd..k' in het onderste rijtje. Omdat het kind telkens de betreffende letter moet zoeken en moet opschrijven, ontwikkelt het een steeds sterker letterbeeld.

Stap 5

Flitskaartjes

Op *werkblad 4* ziet u een aantal flitskaartjes van woorden met tweeteekenklanken. U leest de woorden samen met de kinderen. De kinderen draaien vervolgens het blad om. U heeft de woorden van dit werkblad ook uitgeknipt en u toont ze nu een voor een als flitswoord. De kinderen schrijven het woord op. Elk woord wordt meteen gecontroleerd. Daarbij laat u meteen na het opschrijven het woord weer zien. Als het fout is geschreven, schrijft het kind het opnieuw op.

Stap 6

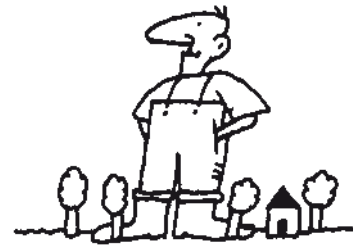
Eerst opschrijven, dan controleren

Bij deze stap gebruiken we opnieuw *werkblad 2*. Op *werkblad 2* worden de woorden bij de plaatjes geschreven. Pas als alles is opgeschreven, controleren de kinderen met behulp van letterkaartje 'ui' alle ui-woorden, met letterkaartje 'eu' alle eu-woorden en met letterkaartje 'ou' alle ou-woorden.

Stap 7

Controle

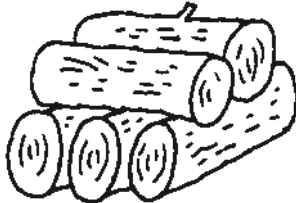
De woorden van *werkblad 4* kunt u nu als dictee geven. U dicteert alle woorden. De kinderen schrijven eerst alle woorden op. Ze kunnen vervolgens met behulp van *werkblad 4* hun werk zelf controleren.

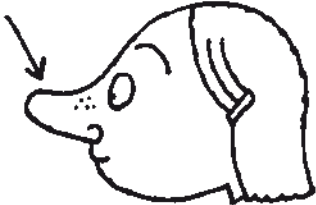
Schrijf de letters in de vakjes.

		
h		s

		
r		s

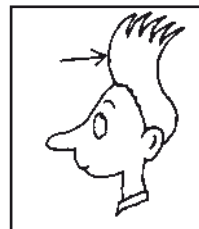
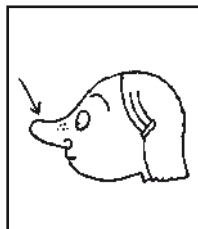
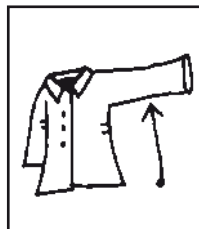
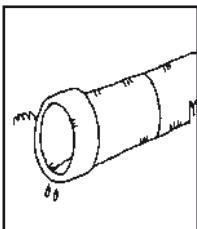
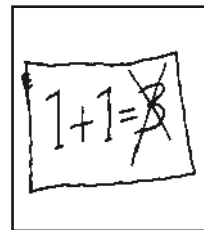
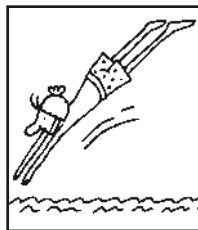
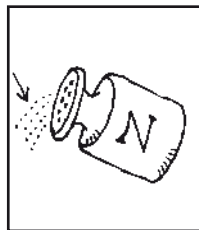
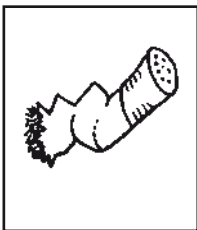
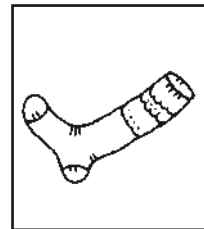
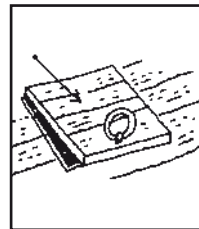
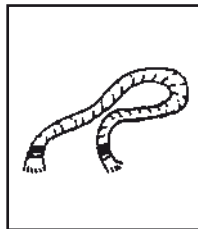
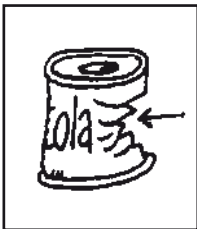
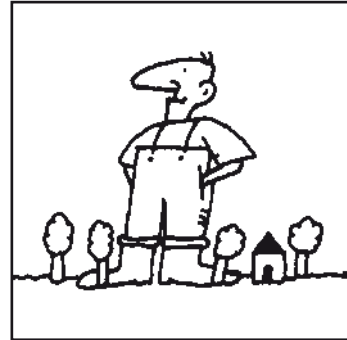
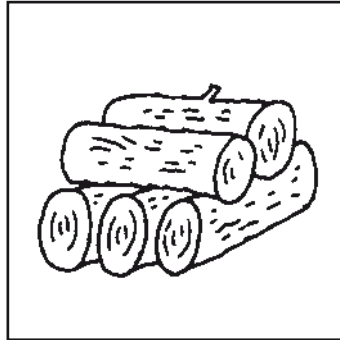
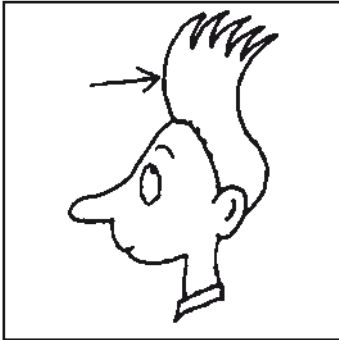
		
h		t

		
b		l

		
n		s

		
k		f

Onthoud de letter.

Werkblad 3: Verhuis het woord.

ui	ou	eu
☐ t ____ n	☐ b ____ w	☐ d ____ r
☐ h ____ l	☐ k ____ s	☐ p ____ k
☐ b ____ k	☐ z ____ t	☐ d ____ k
☐ r ____ k	☐ f ____ t	☐ r ____ s
☐ b ____ s	☐ g ____ d	☐ j ____ k

d ____ k	b ____ w	d ____ r
h ____ l	t ____ n	p ____ k
k ____ s	z ____ t	b ____ k
r ____ k	j ____ k	b ____ s
r ____ s	g ____ d	f ____ t

Controleblad

ruit	mouw
kous	peuk
leuk	ruik
zout	buik
muis	bouw
fout	deuk
tuin	touw
zeur	uil